

K VYTVÁŘENÍ ÚDERNÝCH USKUPENÍ V PRŮBĚHU OPERACE

Úvodem chci zdůraznit, že vytváření úderných uskupení bude častým jevem nejen v prvních, ale i v dalších operacích a též i v závěru obranné operace před přechodem nebo obnovením útoku. Proto i činnost velitele, štábu a vojsk bude různorodá a bude mít řadu zvláštností daných především konkrétní činností nepřítele, činností vlastních vojsk, stavem a charakterem válčiště apod. Obecně tato činnost bude vyžadovat:

- abychom značnou pozornost věnovali systematickému získávání informací o situaci nepřítele a jeho předpokládaných záměrech, situaci vlastních vojsk, stavu válčiště a jejich všestranné analýze;

- aby velitel v důsledku dynamičnosti a manévrovosti v útočné operaci rychle a v některých případech okamžitě reagoval na vzniklou situaci. Přitom řešil současně další ničení sil a prostředků nepřítele v celém útočném pásmu armády.

Velet musíme krátkými nařízeními především prostřednictvím pojitků, osobním stykem při výjezdu k podřízeným, výjezdem určených funkcionářů štábu, směrovými (styčnými) důstojníky;

- abychom důsledně promysleli metodiku práce. Podmínky pro velitele a štáb budou značně složitější nejenom z hlediska časové náročnosti, ale i proto, že velitelství bude zpravidla rozděleno na několik míst velení. Část zpravidla bude pracovat bezprostředně u vojsk (kontrola, pomoc apod.), čímž vzniká větší nárok na organizovanost a vnitřní součinnost štábu;

- abychom přehodnotili současný stav a požadavky na zpracování písemné a grafické dokumentace a dodržovali zásadu, že hlavním dokumentem je rozhodnutí velitele. Dále jsou to pracovní mapy náčelníků, rozkaz a nařízení vševojsková a odborná, nejnutnější pracovní dokumenty a požadovaná hlášení.

V průběhu operace velitel armády přijímá zpravidla zásadní rozhodnutí jednou za 24 hodin a to jak ukazují praktické poznatky na přelomu odpoledne a večera. Během dne své rozhodnutí pouze upřesňuje — činnost záloh (druhého sledu), raketových vojsk, dělostřelectva a vojska PVO (v jeho podřízenosti) a úkoly vyčleněného úsilí stíhacího bombardovacího letectva.

Někdy zasáhne i do schváleného rozhodnutí veliteli divizí. Bude to v situaci, která bude vyžadovat zásadní změny v dosavadním způsobu vedení ope-

race, což může být např. v důsledku protiúderu nepřítele, jeho přechodu do obrany, zahájení odchodu hlavních sil nepřítele apod.

Z těchto důvodů musí předvídat a posuzovat možnosti a způsoby vytváření a použití úderných uskupení s případným přenesením hlavního úderu na jiný směr. Zde by měla platit zásada, že nové úderné uskupení se může formovat podle potřeby jednou za 24 hodin, když velitel přijímá rozhodnutí na další den. Nemůžeme ale vyloučit případ, kdy bude třeba organizovat nové úderné uskupení společně s přenášením úderu na jiný směr i v průběhu dne. Abychom se tohoto, pro nás krajně nevýhodného stavu vyvarovali, použijeme jeden z hlavních soudobých principů velení — předvídavost (představivost). Tento princip musíme uplatnit v bezprostředním spojení s principem vědeckosti.

Předvídavost spočívá ve schopnosti velitele a štábu předem analyzovat situaci a předpokládat některé změny, správně hodnotit pravděpodobný průběh operace (bojové činnosti). Tento princip zaujímá v teorii i v praxi velení významné místo a bez předvídání těžko dosáhneme vítězství v operaci.

Nezbytnost předvídat vyplývá ze samé podstaty boje, v němž se každá ze stran snaží všemi prostředky utajit před protivníkem svůj zámysl, dosáhnout překvapení a zničit jeho vojska. Proto v dynamice operace nebude nikdy nadbytek potřebných informací i zpráv o nepříteli i o válčisti, velká část může být nahodilých a dokonce i klamných. Přitom však **nedostatek zpráv nezbavuje velitele povinnosti včas a zdůvodněně se rozhodnout.**

V soudobých operacích vyvstanou v předvídání nové úkoly, jako např. zjistit uskupení nepřátelských prostředků hromadného ničení a stanovit možný způsob jejich použití; zhodnotit, jaký vliv může mít použití těchto prostředků na morální stav a bojeschopnost vojsk a rovněž na ráz terénu; zjistit možný zámysl činnosti různých záloh nepřítele apod.

Pro předvídání je nezbytné, aby velitel i důstojníci štábu dovedli používat dialektickou metodu myšlení, byli schopni správně analyzovat situaci a nalézt v ní to hlavní. Předvídání průběhu operace je neobyčejně obtížné. Vyžaduje dokonalou a všestrannou přípravu všech velitelů a štábů. Nemůžeme se spoléhat na to, že boj bude vždy probíhat přesně podle předem stanoveného plánu. Vždy musíme počítat s možností náhlé změny situace a v souladu s tím musí být velitel se štábem připraveni upřesnit, popř. změnit dříve přijaté rozhodnutí.

Předvídavost (představivost) je cenná vlastnost všech orgánů velení. Čím vyšší stupeň velení, tím více musí mít vypěstovanou vlastnost předvídat na delší dobu, alespoň do bližšího úkolu (armáda 3—4 dny, front 6—9 dnů).

Často jen s minimálními prostředky a omezenou informací si velitel musí umět vytvořit představu budoucí činnosti vlastních vojsk i nepřítele. Umění vytvořit si správnou představu o vývoji situace je předpokladem plánovitosti i tvořivého řešení úkolu. Proto správnou volbu složení úderného uskupení, dobu a směr jeho zasazení bude ovlivňovat především schopnost velitele a štábu předvídat vývoj operace.

Když správně chápeme, že vytváření úderného uskupení a jeho zasazení na původním nebo novém směru hlavního úderu je součástí armádní operace, pak i v metodice práce velitele a jeho štábu tato činnost bude představovat část jejich činnosti.

Již jsem uvedl, že znalost situace na frontě je rozhodující pro velení vojskům. Bez znalosti situace se nemůžeme optimálně rozhodnout. Z toho plně vyplývá jedna z definic informace, která říká, že „informace je surovinou

rozhodnutí". Řešit vytvoření úderného uskupení a jeho zasazení je velmi odpovědný úkol. Jeho úspěšné zabezpečení může přivodit úspěch, ale může tomu být i naopak, neboť v dalším veliteli armády nezůstává v rukou nic, čím by mohl změnit situaci na frontě.

Proto již při získávání informací a jejich analýze získáváme podklady pro optimální učlenění a zasazení úderného uskupení a v této fázi musí velitel a štáb řešit především:

- včasnost informace, neboť pozdě získaná a předaná informace je prakticky bezcenná. To vyžaduje důkladně promyslet i způsob předání informace jednotlivých stupňů velení;

- pravdivost informace — jeden z nejdůležitějších charakteristických rysů pro přijetí optimálního rozhodnutí, zejména když velitel nemá možnost tuto pravdivost ověřit. Nepravdivá informace může mít negativní důsledek na plnění cílů operace;

- úplnost a jasnost informace vytváří podmínky pro důkladnou a rychlou analýzu a tím i pro operativní reagování v činnosti vojsk. Neúplná a nejasná informace se musí prověřovat, ujasňovat a tím se ztrácí požadavek včasnosti informace;

- kvalitu informace, umění posoudit, co v dané situaci je rozhodující pro rozhodovací proces. Odstranit z informačního toku paradox, že informací je buď málo, nebo na druhé straně zase tolik, že štáb je přetížen analýzou značného mnohdy protichůdného množství informací.

Problém získávání informací bude i v tom, že situace na frontě se neustále vyvíjí a kritické okamžiky nenastávají v celé armádě najednou, ale v různých časových okamžicích u různých svazků — prostě situace narůstá.

Před přijetím rozhodnutí pro organizaci a zasazení nově vytvořeného úderného uskupení je nutné zdroj informací zabezpečit z několika pramenů: — od štábu frontu (popř. od HV, zejména údaje z kosmických družic) a přímo od některých frontových prostředků; — od sousedů; — od vlastních průzkumných orgánů a podřízených štábů.

I když je povinností celého štábu získávat podklady pro rozhodnutí velitele, přesto je třeba v metodice práce určit osobní odpovědnost za získání informací.

Proto zpravidla za získávání informací (kromě činnosti zpravodajského střediska a přímého styku odpovídajících funkcionářů se štábem frontu, sousedy a podřízenými) musí odpovídat ve stanoveném rozsahu důstojník ze skupiny směrových důstojníků a určení důstojníci oddělení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Informace můžeme získat: osobním stykem — hlavní funkcionáři, směroví a styční důstojníci (pomocí map, -oleát, fotografií, filmu, magnetofonového pásu apod.); pomocí pojítek (též s využitím různých pomocných dokumentů — utajeně), bojových hlášení a souhrnných operačních hlášení.

Některé informace budou předávány podle harmonogramu a některé na vyžádání. Budou ovšem i takové, které musíme na štáb armády a dále na front hlásit okamžitě. Mezi ně patří zejména zprávy o objevení se nových vojsk a techniky nepřítele, o náhlých změnách v jeho činnosti, zprávy o ZHN nepřítele, o úderech prostředků hromadného ničení, výsledků jejich účinků na vojska a o neobvyklých formách bojové činnosti.

Dále budeme okamžitě hlásit:

— výsledky vlastních jaderných úderů, náhlé změny v radiační, chemické a biologické situaci a činnosti vojsk, narušení lhůt přísunu, zejména munice a PHM;

— rozhodnutí, která přijali velitelé z vlastní iniciativy a která se odlišují od dřívějšího zámyslu;

— delší ztrátu spojení a součinnosti.

V průběhu útočné operace zpravidla velitel přijímá svoje rozhodnutí na další den, jak jsem uvedl, na přelomu odpoledne a večera. To ovšem nevylučuje upřesnění nebo přijetí nového rozhodnutí v jiné době na základě nové situace, která může vzniknout např.:

— po jaderném úderu nepřítele k odstranění následků, obnovení bojeschopnosti a k další bojové činnosti;

— při přesunu operačních záloh nepřítele z hloubky k jejich zničení;

— při zastavení postupu části sil armády úpornou obranou nepřítele;

— při překonávání vážných překážek všeho druhu (vodní toky, horský a zalesněný terén, aktivované jaderné zátarasy, zamořené prostory apod.);

— při narůstání situace, která vyžaduje zasazení druhého sledu armády;

— při náhlé změně situace na frontě (úder nepřítele, nedostatky v materiálně technickém zabezpečení apod.).

V podstatě všechny tyto situace budou zpravidla vyžadovat změnu sestavy, vytváření nových úderných uskupení a případné přenesení směru hlavního úderu.

V čem vidím zvláštnost metodiky práce velitele a štábu:

a) v období přípravy rozhodnutí půjde zřejmě o postupné vydávání více předběžných nařízení podřízeným vojskům. Tento požadavek bude dán potřebou dát vojskům dostatek času na přípravu manévru k požadované změně uskupení.

Vzhledem ke konkrétní situaci na válčišti a hluboké znalosti nepřítele může být operační orientace podrobnější a konkrétnější, než např. při plánování první operace, zejména z hlediska formulace zámyslu;

b) období přípravy rozhodnutí bude zpravidla kratší. To bude dáno především požadavkem realizace potřebných opatření v krátkých časových lhůtách a skutečností, že situace na frontě bude všeobecně známá. Kromě toho v některých případech budeme moci vycházet z dříve přijatého rozhodnutí a jeho zabezpečení. Proto návrhy určených náčelníků budou od konstatující části oproštěny. Jejich obsahem bude použití svého druhu vojska, speciálního vojska i služby na základě vyhlášeného zámyslu velitele. Půjde v podstatě o dialog mezi velitelem a daným náčelníkem a o odpovědi na dotazy velitele;

c) vyhlášení rozhodnutí na VS armády se zúčastní podřízení velitelé výjimečně a především ti, jejichž dočasná nepřítomnost u vojsk nebude mít na jejich činnost negativní vliv, např. velitelé druhosledových svazků (zálohy) a vojsk útočících na druhém směru.

Z tohoto vyplývá, že obsah, forma a místo vyhlášení rozhodnutí musí odpovídat konkrétní situaci.

Své rozhodnutí velitel armády nebude zpravidla vyhlašovat pouze veliteli vytvářeného úderného uskupení, ale i ostatním velitelům. Proto jeho úkoly vycházejí z celkového zámyslu zničení protistojícího nepřítele, ve kterém úderné uskupení pochopitelně hraje rozhodující úlohu. Z té části, ve které velitel

armády hovoří o úderném uskupení a přenesení směru hlavního úderu, by mělo vyplynout především:

- složení úderného uskupení (vševojskové svazky, posilové dělostřelectvo, vojsko PVO, ženijní a chemické vojsko apod.);

- jaké uskupení nepřítele, jakým způsobem a ve kterém prostoru ničit;

- směr hlavního úderu úderného uskupení a úkoly svazků vyčleněných do úderného uskupení;

- podpora bojové činnosti úderného uskupení (armádní raketovou brigádou, armádní dělostřeleckou skupinou — bude-li vytvořena, vyčleněným úsilím stíhacího bombardovacího (stíhacího) letectva a zálohami armády (PTZ, ŽZ, CHZ atd.);

- otázky velení a součinnosti (uvnitř úderného uskupení, mezi úderným uskupením a ostatními silami armády, mezi úderným uskupením a sousedy);

- způsoby všestranného zabezpečení úderného uskupení.

Při stanovení složení, podpory i úkolů vycházíme ze zásady, že úderné uskupení není nějaký autonomní prvek operační sestavy armády, ale účelový a dočasně vytvořený. Proto pro jeho organizaci a zabezpečení není žádná šablona. Jeho složení i podpora budou různé. Proto velitel musí v každém případě při určení sestavy úderného uskupení vycházet z rozboru konkrétní situace, a to jaký nepřítel stojí na daném směru, jaký charakter má dané válčiště, jak dlouho může vést bojovou činnost, její možný charakter apod.

Těžiště podpory armádními prostředky položí na zabezpečení úderného uskupení, i když se útočná operace povede i na druhém směru. Bude proto účelné (k jeho zabezpečení) dočasně vytvořit u druhů vojsk, speciálních vojsk další zálohu, která svým složením odpovídá předpokládanému charakteru bojové činnosti.

Jednou ze složitých otázek přitom bude zabezpečení nepřetržitosti velení. Je třeba přijmout zásadu, že údernému uskupení zpravidla velíme z velitelského stanoviště armády a nějaký zvláštní systém velení vytvářet nebudeme. ZVS zpravidla bude postupovat v sestavě úderného uskupení na úrovni VS prvosledových divizí a bude pracovat utajeně, aby je nepřítel nemohl zjistit a mohlo v případě vyřazení VS (které bude v této fázi vyhledávaným objektem ke zničení) převzít velení.

Tento systém organizace míst velení je výhodný i z toho důvodu, že předpokládáme vyšší tempo útoku na směr činnosti úderného uskupení a proto i častější přemístění VS. Bude zřejmě pravidlem, že skupina velitele armády se přesune na záložní velitelské stanoviště, které se stane velitelským stanovištěm. To značně krátí dobu pro zaujetí nového místa velení.

Ostatním silám armády budeme velet taktéž bezprostředně z VS armády, zejména v případě, budou-li tyto síly velké a mají plnit vážný úkol. Jestliže na druhém směru povede bojovou činnost menší část sil odtrženě od hlavních sil, bude účelnější jim velet z dočasně vytvořeného pomocného velitelského stanoviště.

Celkově víme, že vytvoření úderného uskupení a přenesení hlavního úderu na jiný směr je složitý a náročný proces, jehož zabezpečení vyžaduje vysokou organizovanost práce nejen velitele a vševojskového štábu, ale i náčelníků a oddělení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Po obdržení úkolu pro organizaci nového úderného uskupení armády a přenesení hlavního úderu na jiný směr bude třeba:

— důkladně si promyslet použití svého vojska v úderném uskupení a zabezpečení jeho zasazení;

— zvážit způsob začlenění do úderného uskupení vyčleněných sil a prostředků a zabezpečit požadovaný manévry;

— zvážit způsob podpory a zabezpečení rozvíjení útoku úderného uskupení i na novém směru úderu;

— promyslet úkoly vojska při zabezpečování činnosti částí sil na druhém směru.

Půjde o to, aby důkladně zvážili a předložili veliteli všestranně zdůvodněný návrh na vyčlenění sil a prostředků, způsob jejich začlenění a organizaci zabezpečení zasazení a bojové činnosti úderného uskupení.

Složitost úkolů při vytváření úderného uskupení bude vyžadovat od všech náčelníků, aby maximálně využili specifických rysů svého vojska, zejména:

— u letectva, raketového vojska a dalekonosného dělostřelectva a taktického výsadku musíme plně využít jejich hlavních bojových vlastností — schopnost rychle přenášet úsilí bojové činnosti z jednoho směru (prostoru) na jiný.

Údery i použití výsadků na objekty nepřítel v prostoru nového směru hlavního úderu můžeme uskutečnit krátce po upřesnění objektu. To dovoluje veliteli vševojskové armády plně využít těchto prostředků k podpoře boje svazků na novém směru hlavního úderu, bez jejich zdlouhavého přeskupování;

— u prostředků PVO musíme vytvořit optimální podmínky pro jejich manévry, protože úderné uskupení by se mělo vytvářet pod účinnou ochranou těchto prostředků. Bude-li nutné přeskupovat protiletadlové raketové prostředky, pak je třeba hlavní tíhu jeho PVO přenášet na stíhací letectvo. Přitom stejně hlavní tíhu PVO vševojskových svazů v této fázi ponесou především jejich organické prostředky;

— ženijní vojsko bude mít rozhodující podíl na zabezpečení manévru úderného uskupení. Půjde o rychlou úpravu a údržbu komunikací k zabezpečení manévru a jeho maskování, dále o manévry zátarasy k ochraně nově zasazovaných svazků na novém směru a současně přehrazení směrů možných nepřátelských protiúderů na původním směru hlavního úderu;

— chemické vojsko musí závčas odmořit (v součinnosti s ženijním vojskem) plánované komunikace pro manévry a v případě vhodných povětrnostních podmínek použít dýmových clon;

— spojení zejména v první fázi bude uskutečňováno především rádiem (pro jeho operativnost), neboť použití např. radioreléového spojení bude vázáno na přesměrování jednotlivých spojů, posílení pomocných spojovacích uzlů za úderným uskupením, změny v kanálovém propojení apod.

Při tom je třeba dodržovat dosavadní režim spojení (včetně utajení), abychom zámysl velitele armády neprozradili. Naopak část spojovacích prostředků vyčleníme a použijeme pro aktivní maskování;

— týlové zabezpečení úderného uskupení a přenesení hlavního úderu na jiný směr musíme organizovat včas. Proto nebudeme čekat až na přijetí úplného rozhodnutí a jeho vyhlášení. V první řadě musíme vyřešit materiálně technické a zdravotnické zabezpečení tak, aby svazky po zasazení měly úplné pohyblivé zásoby a potřebný počet etap lékařské pomoci;

— složitosti budou vznikat zejména tam, kde byly přiděleny posilové prostředky svazkům na původním směru hlavního úderu.

V prvé řadě bude zřejmě nutné přeskupit posilové prostředky ve prospěch divizí, které vytvářejí nové úderné uskupení, a to jak manévrem od svazků,

kterým byly přiděleny dříve, tak manévrem z hloubky. Teprve ve druhém pořadí vytvořit na novém směru podmínky pro centralizované použití těchto sil a prostředků (dělostřelectvo, vojsko PVO, ŽZ, CHZ, apod.).

Některé zvláštnosti budou mít i požadavky na operační zabezpečení úderného uskupení. Mezi ně bude patřit zejména:

— průzkum — bude mít důležitý význam z hlediska určení složení úderného uskupení, volby směru a stanovení doby jeho zasazení. Z těchto pohledů je třeba upřesnit činnost všech druhů průzkumu ke zjištění složení a možností nepřítele jak na předním okraji, tak i v hloubce jeho sestavy. Důležité v tomto období bude zjištění jeho předpokládaného zámyslu;

— OPZHN — musí být především zaměřena na zabezpečení přesunu, včasné a organizované zasazení úderného uskupení. To bude vyžadovat řadu opatření pro utajení a překvapivý manévř úderného uskupení: důkladný radiační a chemický průzkum, utajení vytváření úderného uskupení, efektivní maskování jeho přesunu na daný směr, včetně využití příhodných povětrnostních podmínek, přijetí účinných opatření pro odstranění následků a obnovení bojové schopnosti v případě jaderných úderů nepřítele, vytvoření převahy ve vzduchu, soustavné a systematické ničení jeho jaderných prostředků;

— zvláštní pozornost, zpravidla za přímé spolupráce s frontem, musí velitel armády věnovat operačnímu maskování a to ze dvou hledisek: Půjde o utajení veškerého manévru k vytvoření úderného uskupení, jeho přesunu na nový směr a předpokládaného zámyslu jeho použití. Dále půjde o to, abychom aktivními formami uvedli nepřítele v omyl. Toho můžeme dosáhnout vhodnou klamnou činností a k tomu je třeba vyčlenit odpovídající síly a prostředky.

V obou případech půjde především o to, abychom manévř utajili před nepřítelem a mohli efektivně využít principu překvapení;

— na organizaci úderného uskupení a přenesení hlavního úderu bude mít bezprostřední vliv nepřetržitě velení, proto radioelektronický boj bude mít v celém systému zabezpečení své důležité místo.

Důležitým požadavkem bude narušit velení zejména mezi svazky prvního sledu nepřítele na novém směru hlavního úderu. Toho můžeme dosáhnout bezprostředním ničením míst velení a ničením a umlčováním jeho elektronických prostředků.

Dále půjde o ochranu vlastního velení a proto budeme ničit (umlčovat) především ty palebné prostředky, které mohou působit na naše místa velení. Proto i systematické vyhledávání těchto prostředků a upřesňování jejich rozmištění bude důležitým úkolem průzkumu.

Z á v ě r

Při plánování, vytváření a zasazení úderného uskupení je třeba vzít v úvahu, že vlastní organizace a zejména uskutečnění manévru na jiný směr bude vyžadovat určitou dobu, danou především možnostmi jeho vytváření. Všechna opatření nebudeme moci učinit náraz, ale zpravidla postupně. Proto je třeba, aby s touto skutečností velitel armády počítal již při rozhodnutí. V praxi to znamená, že na základě ujasnění úkolu a zhodnocení situace velitel přijme zámysl na vytvoření úderného uskupení a přenesení hlavního úderu. Štáb musí podrobně zkalkulovat a připravit podklady především k vytvoření, zasazení a zabezpečení tohoto uskupení z časového hlediska. K tomu účelu zpracuje „Grafikon narůstání úsilí na novém směru hlavního úderu“ s písemnou přílohou, kde uvede všechny potřebné kalkulace. Grafikon ukáže, kdy a jakým způsobem může být hlavní úder obnoven na jiném směru.